

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.6.8>

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ

Боровик Андрій Володимирович,

ORCID: 0000-0003-1834-404X

кандидат юридичної наук, доцент,

проректор з наукової роботи

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана

Дем'янчука

Павлюк Ірина Юріївна,

суддя

Північно-західного апеляційного господарського суду

Актуальність статті полягає в тому, що взяття Україною курсу на євроінтеграцію, становлення її як демократичної та правової держави є важливою передумовою забезпечення публічного адміністрування, в основу якого покладено правове закріплення відповідних адміністративних процедур. У правовому полі адміністративні процедури спрямовані на досягнення юридичних результатів, що знаходять своє відображення в нормах чинного законодавства. Адміністративні процедури притаманні суб'єктам владних повноважень, що діють відповідно до визначеного порядку дії (процедури) на підставі й у межах повноважень та у спосіб, що встановлені конституційними нормами. Стаття 40 Конституції України визначає, що всі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк. Зроблено висновок, що адміністративним процедурам організаційного забезпечення діяльності господарського суду притаманні наступні ознаки: 1) мають правову основу; 2) Державна судова адміністрація України є обов'язковим учасником адміністративних процедур організаційного забезпечення діяльності господарського суду; 3) адміністративні процедури складаються з певних виражених етапів, необхідних для їх здійснення; 4) мають кінцевий результат – настання юридичних наслідків, що досягається шляхом прийняття індивідуальних та загальних нормативно-правових актів, направлених на врегулювання відносин позапроцесуальної діяльності суду; 5) послідовне, нормативно визначене виконання адміністративних процедур забезпечує найбільш ефективний порядок здійснення організаційної діяльності суду з дотримання та віконан прав та обов'язків учасників цих адміністративних відносин; 6) порушення процедури виконання адміністративних процедур спричинює настання небажаних юридичних наслідків.

Ключові слова: адміністративна процедура, процедурні дії, організаційне забезпечення, суд, управлінська діяльність.

Borovyk Andrii, Pavliuk Iryna. Administrative procedures for organizational support of economic courts activities

The relevance of the article is that Ukraine's course towards European integration, its establishment as a democratic and legal state, is an important prerequisite for ensuring public administration, which is based on the legal consolidation of relevant administrative procedures. In the legal field, administrative procedures are aimed at achieving legal results, which are reflected in the current legislation. Administrative procedures are inherent in the subjects of power, acting in accordance with a certain procedure (procedure) on the basis and within the powers and in the manner prescribed by constitutional norms. Article 40 of the Constitution of Ukraine stipulates that everyone has the right to send individual or collective written appeals or to personally address public authorities and officials of these bodies, which are obliged to consider the appeal and give a reasoned response within the period prescribed by law. It is concluded that the administrative procedures of organizational support of the commercial

court have the following features: 1) have a legal basis; 2) The State Judicial Administration of Ukraine is a mandatory participant in the administrative procedures of organizational support of the commercial court; 3) administrative procedures consist of certain pronounced stages necessary for their implementation; 4) have the final result – the onset of legal consequences, which is achieved through the adoption of individual and general regulations aimed at regulating the relations of extra-procedural activities of the court; 5) consistent, normatively defined implementation of administrative procedures provides the most effective procedure for carrying out the organizational activities of the court for compliance with the rights and obligations of the participants in these administrative relations; 6) violation of the procedure for performing administrative procedures entails the occurrence of undesirable legal consequences.

Key words: administrative procedure, procedural actions, organizational support, court, administrative activity.

Актуальність статті. Взяття Україною курсу на євроінтеграцію, становлення її як демократичної та правової держави є важливою передумовою забезпечення публічного адміністрування, в основу якого покладено правове закріплення відповідних адміністративних процедур. У правовому полі адміністративні процедури спрямовані на досягнення юридичних результатів, що знаходять своє відображення у нормах чинного законодавства.

Адміністративні процедури притаманні суб'єктам владних повноважень, що діють відповідно до визначеного порідку дії (процедури) на підставі й у межах повноважень та у спосіб, встановлених конституційними нормами. Стаття 40 Конституції України визначає, що всі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [1].

Стан дослідження. Дослідження правової природи та сутності адміністративних процедур здійснювали Н. Армаш, А. Берлач, О. Буханевич, А. Бучинська, Н. Васильченко, І. Гавловський, Н. Галицина, В. Галуцько, В. Галуцько, С. Гречанюк, Ю. Делія, С. Дембіцька, О. Джафарова, С. Діденко, П. Діхтієвський, О. Дрозд, Д. Журавльов, Л. Коваленко, А. Коваль, О. Кузьменко, В. Курило, К. Куркова, Я. Лазур, Ю. Легеза, А. Манжула, С. Марченкова, Т. Мацелик, В. Мацюк, А. Осадчий, С. Петков, Ю. Пирожкова, М. Пихтін, О. Рябченко, Л. Савранчук, М. Савюк, О. Світличний, С. Слюсаренко, Є. Соболь, О. Соловйова, В. Стеценко, С. Стеценко, А. Шарая, К. Шкарупа, І. Шопіна, В. Щавінський тощо.

Мета статті – проведення правового аналізу адміністративних процедур, притаманних господарським судам для здійснення належної організаційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на кількість досліджень, питання розкриття сутності та класифікації адміністративних процедур з огляду на доктрину та правову основу набуває сьогодні актуальності та необхідності в подальшому їх вивченні. Зважаючи на вказане, важливого значення набуває встановлення змісту поняття «адміністративних процедур», проведення правового аналізу та регламентації адміністративних процедур.

Термін «процедура» походить від лат. *procedo*, що означає «проходжу, просуваюсь». В. Галуцько пропонує адміністративною процедурою називати встановлений чинним законодавством порядок розгляду суб'єктами публічного адміністрування індивідуальних адміністративних справ щодо реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів окремої фізичної та юридичної особи, що завершується ухваленням адміністративного акта [2, с. 200]. Як зазначає О. Закаленко, процедура є системою, яка: а) орієнтована на досягнення конкретного соціального результату; б) складається з актів поведінки, що послідовно змінюють один одного, ступенів діяльності; в) створює модель розвитку, руху якого-небудь явища, що закріплена на нормативному рівні; г) ієрархічно побудована; д) перебуває в динаміці, розвитку; е) виступає засобом реалізації головного для неї суспільного відношення [3, с. 6].

Специфіка тих чи інших юридичних процедур залежить зокрема від їх належності до сфери приватноправового чи публічно-правового регулювання. У сфері публічного права, якому притаманний

імперативний метод правового регулювання із домінуванням обов'язкових для виконання приписів. Публічне право охоплює низку сфер життя суспільства, насамперед побудову держави і влади, сфери управління та організації самоврядування, тобто вираження публічного інтересу як сумарного, загального соціального інтересу у кожній із сфер суспільного життя. Публічне право регулює здійснення публічної влади, тобто пов'язане з діяльністю спеціальних суб'єктів – органів публічної влади, що відповідно до покладених на них завдань реалізують ті чи інші функції держави та місцевого самоврядування [3, с. 6].

Отже, для здійснення публічного управління та організації діяльності, вираження публічного інтересу у сфері судочинства господарський суд вдається до застосування адміністративних процедур, закріплених нормами законодавства.

Основною обов'язковою складовою будь-якої адміністративної процедури є певні послідовні процедурні дії, необхідні для досягнення мети, покладеної в основу цієї процедури. Саме послідовність передбачених та визначених процедурних дій забезпечують рух або виконання цієї справи до настання кінцевого результату – досягнення мети та вирішення завдань. Звідси адміністративну процедуру організаційного забезпечення господарських судів слід тлумачити як нормативно визначений порядок управлінської діяльності органів суду, спрямований на досягнення юридично-значущого результату.

Як зазначає О. Закаленко, класифікація адміністративних процедур можлива за різними критеріями: 1) залежно від змісту адміністративні процедури поділяються на адміністративні правотворчі та адміністративні правозастосовчі процедури; 2) залежно від спрямованості процедури та меж її здійснення адміністративні процедури поділяються на внутрішні (внутрішньоорганізаційні) та зовнішні (зовнішньоорганізаційні) [3, с. 10]. В. Галунько, своєю чергою, пропонує класифікувати адміністративні процедури за наступними критеріями: 1) залежно від того, хто є ініціатором адміністративної процедури, виокремлюють: заявні адміністративні процедури, які виникають виключно за

наявності заяви правосуб'єктної особи до суб'єкта публічного адміністрування з метою забезпечення реалізації своїх прав і свобод або сприяння в реалізації законних інтересів; втручальні адміністративні процедури, які виникають за ініціативи суб'єкта публічної адміністрації, за наявності для цього правових підстав; 2) залежно від складності здійснення адміністративної процедури виділяють: прості адміністративні процедури, що полягають у вчиненні суб'єктом публічного адміністрування певних одноразових дій, які дають змогу завершити процедуру й ухвалити адміністративний акт; складні адміністративні процедури, які потребують здійснення складних нелінійних дій із можливим залученням спеціалістів, експертів, перекладачів тощо; 3) залежно від кількості осіб, які претендують на отримання певного соціального результату, виокремлюють: одноособові і конкурсні процедури; 4) залежно від сутності адміністративні процедури бувають: реєстраційні, дозвільні, інспекційні, екзаменаційні, акредитаційні, ліцензійні тощо [2].

Спираючись на аналіз наукових праць, виділимо адміністративні процедури, необхідні для належної організаційної роботи господарського суду як одного з державних органів судочинства. Хочемо також зауважити, що, оскільки Державна судова адміністрація України (далі – ДСА України) є інституцією, на яку покладено організаційну діяльність всіх державних органів суду, аналіз адміністративних процедур без звернення до судової адміністрації буде неповним. Тому здійснення правового аналізу та виокремлення видів процедур, необхідних для належної організаційної роботи суду, буде проводитися комплексно, спираючись на правову основу діяльності як ДСА України, так і безпосередньо господарського суду.

Отже, адміністративні процедури, необхідні для належної організаційної роботи господарського суду як одного з державних органів судочинства, слід класифікувати за наступними критеріями: 1) залежно від ініціатора виникнення процедури: запитальні, які виникають у результаті запиту чи звернення суб'єкта для отримання публічної інформації з приводу діяльності суду; втручальні –

виникають за ініціативи контролюючого суб'єкта, уповноваженого на це; 2) адміністративні процедури з інформаційно-технічного забезпечення суду: організація доступу суду та інших учасників судового процесу до інформаційних ресурсів, впровадження автоматизаційних технологій системи судочинства, а також забезпечення здійснення відеозв'язку та комп'ютеризації органів суду; 3) добір кадрового складу; 4) правотворча, пов'язана з прийняттям нормативно-правових актів, для здійснення належної організаційної роботи.

Почнемо з правового аналізу адміністративної процедури, яка впливає на організаційну роботу господарського суду – наявності суб'єкта – ініціатора виникнення процедури. Щоб стати суб'єктом адміністративної процедури, необхідно володіти відповідною процедурною правосуб'єктністю, яка визначається межами чинного законодавства. Отже, вступаючи в адміністративно-процедурні відносини, кожен суб'єкт набуває конкретного правового статусу з відповідними правами та обов'язками, за такої умови спектр цих обов'язків прямо пропорційно залежить від правових норм, які їх визначають, та особливості самої адміністративної процедури.

Таким чином, на прерогативу ініціювання адміністративної процедури впливають, по-перше, обсяг процедурних прав і обов'язків, якими володіє суб'єкт-ініціатор цих процедур; по-друге, особливості самої адміністративної процедури, з огляду на мету, задля якої вона ініційована.

Отже, запитальні адміністративні процедури виникають в результаті запиту чи звернення суб'єкта для отримання публічної інформації з приводу діяльності органів суду. Стаття 10-1 Закону України «Про доступ Державна судова адміністрація України до публічної інформації» зобов'язала розпорядників інформації надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах [4]. Господарські суди не стали винятком, оскільки є розпорядниками публічної інформації щодо діяльності суду, але, беручи до уваги,

що суд – це орган влади, який здійснює правосуддя та виступає суб'єктом процесуальних правовідносин, процес оприлюднення інформації має свою специфіку. Також слід зауважити, що положення Закону України «Про доступ до публічної інформації» може застосовуватися до надання доступу учасників судового процесу до процесуальних дій та їх результатів. На це впливають інші процесуальні законодавчі акти, такі як: Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний процесуальний кодекс України.

Процедуру реагування на запити про надання публічної інформації в господарських судах регулюється внутрішнім положенням про забезпечення доступу до публічної інформації. Вони практично мають однакову змістову наповненість та передбачають опрацювання зі зверненнями як у письмовій, так і електронній формі, про що не можна зазначити стосовно ДСА України, яка також у своїй діяльності користується Положенням про порядок організації доступу до публічної інформації, що знаходиться у володінні Державної судової адміністрації України, затвердженого наказом Державної судової адміністрації України 24.05.2021 № 173 [5]. Положення ДСА України не передбачає електронного запиту й роботи з ним, що, відповідно, може негативно вплинути на подальший його розгляд працівниками адміністрації. Це є суттєвим недоопрацюванням ДСА, оскільки вона відповідає за організаційну діяльність органів суду, навіть більше, на нашу думку, ДСА України має розробити Типове положення про порядок організації доступу до публічної інформації для органів суду з урахуванням сучасних каналів комунікації, для уникнення в майбутньому розбіжностей під час роботи та реагування на звернення про надання публічної інформації.

Як ми вже зазначали вище, адміністративна процедура складається з певних елементів. Отже, доцільно виділити елементи звертальної процедури:

1) надання доступу до публічної інформації господарським судом шляхом розміщення публічної інформації на

офіційному веб-сайті Суду в мережі Інтернет, на інформаційних стендах у приміщенні суду; присутності запитувачів інформації на відкритих судових засіданнях у суді в порядку, визначеному чинним законодавством; надання інформації за запитами на інформацію; оприлюднення на єдиному державному веб-порталі відкритих даних;

2) прийняття та реєстрація у відділі документального забезпечення (канцелярії) суду відповідно до Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України з урахуванням вимог Положення про порядок організації доступу до публічної інформації суду;

3) передача запиту голові суду або керівнику апарату суду на резолюцію. У випадках коли запит містить прохання надати інформацію, яка стосується різних напрямів діяльності Суду, відповідальними за надання відповідей на запит визначаються начальники відповідних структурних підрозділів згідно з напрямками діяльності;

4) надання відповіді на запит або вмотивована відмова у її наданні.

Заслугує на увагу запит журналістів зі справ, які становлять суспільний інтерес, але доступ до яких є обмеженим у зв'язку з тим, що триває розгляд справи та прийняте судом відповідне рішення, яке має на меті захист приватного життя учасників судового процесу, а також здійснення неупередженого та об'єктивного правосуддя. Частина 2 статті 29 Закону України «Про інформацію» визначає предметом суспільного інтересу інформацію, яка свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України; забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов'язків; свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо [6].

Отже, виникає правова колізія: з одного боку, відповідно до ч. 2 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», визначається обмеження доступу до інформації, якщо шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні та надає право у від-

мові на її надання (ч.1 ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації»); з іншого – суд не може незаконно відмовити у доступі журналіста до інформації, тим паче, яка є предметом суспільного інтересу, що може розцінюватись як перешкодження законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 ККУ).

Своєю чергою, втручальні адміністративні процедури в організаційній діяльності господарського суду, на відміну від запитальних, виникають за ініціативи контролюючого суб'єкта, якому відповідно до законодавства надані відповідні повноваження.

В основу втручальної адміністративної процедури лягає проведення контролюючих заходів уповноважених контролюючих суб'єктів відносно організаційної діяльності суду. Як слушно зазначає у своїй роботі А. Борко, визначаючи приналежність певних інституцій до суб'єктів контролю та нагляду за діяльністю судів в Україні, слід враховувати, що контроль і нагляд не обмежується однією суто лише перевіркою, передбачаючи також й моніторинг, аналіз, інспектування, експертизу, звітування та інші форми одержання відомостей про стан предмета та об'єкта контролю/нагляду [7, с. 332]. Звідси випливає необхідність у поділі втручальної процедури на внутрішню та зовнішню.

Внутрішній контроль за організаційною діяльністю господарського суду покладається на апарат суду, що витікає з Типового положення про апарат суду [8]. Так, керівник апарату суду контролює виконання планів роботи суду, дотриманням працівниками апарату суду посадових інструкцій, положень про структурні підрозділи апарату суду, положення про апарат суду, Правил внутрішнього службового розпорядку, Правил внутрішнього трудового розпорядку, Правил поведінки працівника суду, Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, правил техніки безпеки та вимог інших документів, які регламентують роботу суду; здійснює контроль за дотриманням виконавської та службової дисципліни працівниками апарату суду, здійснює їх заохочення та притягує до дисциплінарної відповідальності; контролює своєчасне

внесення до Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (до початку її функціонування – автоматизованої системи документообігу суду) відомостей про набрання судовим рішенням законної сили (у тому числі за результатами розгляду судом апеляційної чи касаційної інстанції), направлення таких відомостей до Єдиного державного реєстру судових рішень; несе персональну відповідальність та звітує/інформує перед зборами суддів за належне організаційне забезпечення суду, суддів і судового процесу, функціонування автоматизованої системи документообігу суду, автоматизованого розподілу справ між суддями (до початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи), а також згідно із законодавством – за належний рівень службової та трудової дисципліни в апараті суду тощо [8].

Як бачимо, керівник апарату суду наділений більшим обсягом контролюючої функції, оскільки відповідає за організаційне забезпечення суду та судового процесу, належної організації автоматизованих систем для роботи суду, виконання планів діяльності апарату, рівень виконання його працівників, притягуючи останніх до дисциплінарної відповідальності чи заохочуючи за показники тощо.

До зовнішньої втручальної процедури слід віднести низку судових органів, яким у своїй організаційній діяльності підзвітний та підконтрольний господарський суд. Безпосереднім наглядово-контролюючим суб'єктом, на який покладено повноваження щодо забезпечення належної організаційної функції органів суду, виступає Державна судова адміністрація України. Як ми вже зазначали вище, відповідно до законодавства вона наділена досить широким спектром контролюючих повноважень, а саме: контролює стан діловодства та архіву в судах, ведення особових справ суддів та працівників апаратів судів і територіальних управлінь, забезпечує облік кадрів, здійснює організацію кадрового забезпечення, контролює функціонування служби судових розпорядників, забезпечує охорону державної таємниці тощо. Має право одержувати від судів, органів суддівського самоврядування, Вищої кваліфікаційної комісії суддів Укра-

їни, Національної школи суддів України, інших органів державної влади інформацію, документи, матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань і повноважень [9].

Як зазначає А. Борко, думку якої ми поділяємо, Державна судова адміністрація України та її територіальні органи мають щодо діяльності судів виконують більше наглядові, аніж контрольні функції. Так, Державна судова адміністрація України затверджує Інструкції з діловодства в судах, Положення про службу судових розпорядників, Типове положення про апарат суду та інші акти у сфері організації діяльності судів загальної юрисдикції та здійснює нагляд (хоч у нормативних документах може йтися і про «контроль») за їх дотриманням і виконанням, тобто на предмет законності, а не доцільності позапроцесуальної діяльності судів. Крім цього, звільнення керівників апаратів судів і їх заступників, накладення на них дисциплінарних стягнень здійснюється Державною судовою адміністрацією України (її територіальними органами) за поданням голови відповідного суду, тобто у такому разі Державна судова адміністрація України ухвалює фактично технічне рішення [7, с. 335–336].

Продовжуючи вертикальне підпорядкування у виконанні контролюючо-наглядової процедури, слід відзначити такий орган, як Вища рада правосуддя, яка здійснює контролюючо-наглядову функцію за діяльністю голів суду. Так, відповідно до ст. 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [10] вносить подання про призначення судді на посаді; ухвалює рішення стосовно порушення суддею вимог щодо несумісності; забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді; розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора; вживає заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів [10]. Наступним слід виділити Пленум Верховного Суду України, голова якого входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою. Його наглядово-контролююча функція вбачається відповідно до ст. 46 Закону України «Про судоустрій та статус суддів»

в заслуховуванні інформації Голови Верховного Суду про його діяльність, Секретаря Великої Палати Верховного Суду про діяльність Палати, а також можливість обирати на посади та звільняти з посад Голову Верховного Суду та його заступника [11].

Своєю чергою, Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить добір кандидатів для призначення на посаду судді, зокрема організовує проведення щодо них спеціальної перевірки відповідно до закону та приймає кваліфікаційний іспит [11]. Національна школа суддів України, яка утворюється при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, відіграє роль у підготовці кандидатів на посаду судді, апарату суду та Служби судової охорони, підвищення кваліфікації суддів, в тому числі працівників апарату суду (ст. 105 Закону України «про судоустрій і статус суддів»).

Отже, втручальна процедура організаційного забезпечення діяльності господарських судів як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, спрямована на дотримання працівниками суду рівня законності, проведення її перевірки, та у разі порушення законодавства та дисципліни – вжиття дієвих заходів, направлених на попередження та припинення цих порушень, притягнення до дисциплінарної відповідальності винних, що сприяє здійсненню ефективної організаційної діяльності суду та наявності дієвого управлінського апарату.

Друга група виділених нами адміністративних процедур – це процедури із інформаційно-технічного забезпечення суду, які організовують доступ суду та інших учасників судового процесу до інформаційних ресурсів, направлені на впровадження автоматизаційних технологій системи судочинства, а також забезпечення здійснення відеозв'язку та комп'ютеризації органів суду.

Процес інформатизації судів значно спрощує та прискорює роботу працівників суду з документами як під час здійснення правосуддя, так і в організації діяльності апарату суду. Д. Бахрах зазначає, що інформаційні технології у судочинстві являють собою сукупність технічних, програмних, математичних, організацій-

них заходів і методів, які забезпечують у сфері діяльності судів загальної юрисдикції пошук, збір, зберігання, обробку, надання, поширення судової інформації [12, с. 70].

Для здійснення в судах швидкого документообігу, впровадження мобільних способів роботи з судовою інформацією в електронній формі за допомогою спеціальних інформаційних систем, застосовуються аудіо- та відеоконференції під час здійснення правосуддя, в організаційне забезпечення діяльності органів суду, у тому числі господарського, впроваджено особливий комплекс програмного забезпечення – «електронний суд».

Натепер «електронний суд» дає змогу зареєстрованим користувачам у системі сплатити судовий збір онлайн, мати доступ до процесуальної інформації відносно предмету спору та стадій розгляду справи, завантажувати та надсилати процесуальні документи електронною поштою, а також отримувати їх цим каналом зв'язку, одержувати інформацію з Єдиного державного реєстру судових рішень, отримувати повідомлення SMS-повідомленням.

Для користування цією системою особі необхідно зареєструватися відповідно до процедури, визначеної Тимчасовим Регламентом надсилання судом електронних документів учасникам судового процесу, кримінального провадження, та виконати такі дії: завантажити веб-портал «Судова влада України»; 2) перейти до розділу «Електронний суд»; 3) ввести логін (який згенерований при реєстрації Користувача) та пароль Користувача для завантаження Персонального кабінету Користувача; 4) вибрати режим роботи «Ознайомлення з документами» [13].

Суд, своєю чергою, після виготовлення та підписання процесуального документа паралельно з порядком, визначеним процесуальним законодавством, надсилає електронні копії процесуального документа, скріплені електронним цифровим підписом судді, електронною поштою на поштову скриньку учасника судового процесу, якщо такий учасник зареєстрований у Системі як Користувач [13].

Правовий аналіз адміністративної процедури організаційного забезпечення діяльності господарських судів з кадро-

вого добору складу працівників суду слід почати шляхом його поділу на дві складові: процедура добору кадрів до апарату господарського суду та суддівського складу.

Процес добору працівників до апарату суду визначається у відповідності до Закону України «Про державну службу», Типових посадових інструкцій працівників апарату місцевого загального суду, затверджених наказом Державної судової адміністрації № 86 від 20 липня 2005 р. [14], типових посадових інструкцій керівника апарату апеляційного суду, керівника апарату місцевого суду, затверджених наказом Державної судової адміністрації № 9 від 13 січня 2021 р. [15]. Добір кадрів здійснюється конкурсною комісією шляхом проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців [16], який складається з таких етапів: оголошення про конкурс шляхом його опублікування в пресі або поширення через інші офіційні засоби масової інформації не пізніше ніж за місяць до початку конкурсу; прийом та розгляд документів на участь у конкурсі; проведення іспиту та відбір кандидатів для здійснення об'єктивної оцінки знань і здібностей кандидатів на посаду державних службовців. Кандидати, які успішно склали іспит, рекомендуються конкурсною комісією для призначення на відповідну посаду.

Добір до суддівського корпусу передбачає більш складну процедуру, оскільки рівень вимог до кандидатів підвищений, а робота є соціально важливою. Також слід зазначити, що у вказаній процедурі основна роль відводиться Вищій кваліфікаційній комісії суддів України. Порядок добору та призначення на посаду судді чітко регламентований ст. 70 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» й має багатоетапні процедури: оголошення конкурсу шляхом його розміщення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на своєму офіційному веб-сайті; здійснення перевірки відповідності осіб, які звернулися із заявою для участі в доборі; допуск до участі у доборі та складенні відбіркового іспиту; складення відбіркового іспиту; встановлення результатів відбіркового іспиту та їх оприлюднення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суд-

дів України; проведення спеціальної перевірки відносно осіб, які успішно склали відбірковий іспит; проходження спеціальної підготовки з отриманням відповідного свідоцтва; складення кваліфікаційного іспиту та встановлення його результатів; зарахування кандидатів на посаду судді за результатами кваліфікаційного іспиту до резерву на заміщення вакантних посад судді, визначення їх рейтингу, оприлюднення списку кандидатів на посаду судді, включених до резерву та рейтингового списку, на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України; оголошення конкурсу на заміщення вакантних посад; проведення конкурсу на заміщення вакантної посади судді на основі рейтингу кандидатів, які взяли участь у такому конкурсі, та внесення рекомендації Вищій раді правосуддя щодо призначення кандидата на посаду судді; розгляд Вищою радою правосуддя рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та ухвалення рішення щодо кандидата на посаду судді; видання указу Президента України про призначення на посаду судді – у разі внесення Вищою радою правосуддя подання про призначення судді на посаду [11].

Узагальнюючи викладене вище, слід зазначити, що є спільні етапи добору кадрового забезпечення як до апарату суду, так і до суддівського корпусу: а) оголошення та проведення конкурсу; б) добір і призначення на посаду; в) підготовка та підвищення кваліфікаційного рівня працівника судової системи; г) припинення державної служби.

Остання виділена нами адміністративна процедура – правотворча, пов'язана з прийняттям нормативно-правових актів для здійснення належної організаційної роботи господарського суду.

За своєю суттю правотворчість як адміністративна процедура організаційного забезпечення діяльності суду знаходить своє вираження через прийняття адміністративних нормативно-правових актів. На підтвердження цього О. Закаленко зазначає, що правотворчість – це діяльність, спрямована на офіційне встановлення (санкціонування) і зміну норм права компетентними суб'єктами, яка виражається в підготовці, прийнятті й оприлюдненні нормативно-правових актів [3, с. 7].

Прийняття індивідуально-правових актів здійснюється з урахуванням їхніх юридичних наслідків. Так, для регулювання діяльності апарату суду: прийняття та звільнення з роботи працівника суду, крім його керівника, притягнення до дисциплінарної відповідальності – уповноважений на це керівник апарату суду. Проте призначення та звільнення керівника апарату місцевого суду, його заступників здійснюється територіальним управлінням Державної судової адміністрації України за погодженням з головою суду. Така ж сама процедура передбачена щодо заохочення або накладення дисциплінарного стягнення стосовно керівника апарату суду та його заступника – здійснюється територіальним управлінням Державної судової адміністрації України за поданням голови господарського суду. Безпосередньо затверджується ДСА України структура та штатна чисельність апарату суду, зокрема новоутвореного; типові положення з різних напрямів організаційної роботи суду, на підставі яких розробляє суд свої; під керівництвом ДСА України здійснюється ведення діловодства суду, в тому числі особові справи суддів.

Як бачимо, правотворча процедура організаційного забезпечення діяльності суду доволі обмежена й підпадає під контроль Державної судової адміністра-

ції України: самостійне прийняття нормативно-правових актів можливе для здійснення кадрового забезпечення апарату суду, що стосується загальної організаційної роботи, то вона повністю залежить від погодження ДСА України.

У результаті дослідження адміністративних процедур організаційного забезпечення діяльності господарського суду слід виділити притаманні їм ознаки: 1) вони мають правову основу; 2) Державна судова адміністрація України є обов'язковим учасником адміністративних процедур організаційного забезпечення діяльності господарського суду; 3) адміністративні процедури складаються з певних виражених етапів, необхідних для їх здійснення; 4) вказані процедури мають кінцевий результат – настання юридичних наслідків, що досягається шляхом прийняття індивідуальних та загальних нормативно-правових актів, направлених на врегулювання відносин позапроцесуальної діяльності суду; 5) послідовне, нормативно визначене виконання адміністративних процедур забезпечує найбільш ефективний порядок здійснення організаційної діяльності суду з дотримання прав та обов'язків учасників цих адміністративних відносин; 6) порушення процедури виконання адміністративних процедур спричинює настання небажаних юридичних наслідків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : станом на 1 вересня 2016 р. : відп. офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко, С. Стеценко та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
3. Закаленко О.В., Козачук Д.А., Осадчий А.Ю. Адміністративні процедури : навч.-метод. посіб. (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). Одеса : Фенікс, 2019. 48 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12117>.
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI ; станом на 24 жовтня 2020 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
5. Положення про порядок організації доступу до публічної інформації, що знаходиться у володінні Державної судової адміністрації України : наказ Державної судової адміністрації України від 24 травня 2021 р. № 173. *Судова влада України*. URL: https://dsa.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/dsa/POLOGENA_N_173_21.pdf
6. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII; станом на 16 липня 2020 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
7. Борко А.Л. Контроль і нагляд у судовій системі України за діяльністю судів. *Митна справа*. 2013. № 6(90), ч. 2, кн. 2. С. 331–337.
8. Про затвердження Типового положення про апарат суду : наказ Державної судової адміністрації України від 8 лютого 2019 р. № 131. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19#Text>.

9. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України : рішення Вищої ради правосуддя від 17 січня 2019 р. № 141/0/15-19. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr141910-19#Text>

10. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII ; станом на 10 червня 2021 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#n13>.

11. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII ; станом на 16 червня 2021 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

12. Бахрах Д.Н. Административное право России : учебник для вузов. Москва : Норма, 2000. 640 с.

13. Тимчасовий Регламент надсилання судом електронних документів учасникам судового процесу, кримінального провадження : наказ Державної судової адміністрації України від 7 листопада 2016 р. № 227. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0227750-16#Text>.

14. Про затвердження Типових посадових інструкцій працівників апарату місцевого загального суду : наказ Державної судової адміністрації України від 20 липня 2005 р. № 86. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0086750-05#Text>.

15. Про затвердження типових посадових інструкцій керівника апарату апеляційного суду, керівника апарату місцевого суду : наказ Державної судової адміністрації України від 13 січня 2021 р. № 9. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0009750-21#Text>.

16. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців : постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 169 ; станом на 1 вересня 2016 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2002-%D0%BF#Text>.